

Pla per a la mobilitat internacional

Generalitat de Catalunya
**Departament de Benestar Social
i Família**

Pla per a la mobilitat internacional

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social i Família
Direcció General per a la Immigració

© Generalitat de Catalunya, 2015

Direcció General per a la Immigració
Departament de Benestar Social i Família
Calàbria, 147
08015 Barcelona

Foto de la coberta: John Morgan

Avís legal: Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-No Comercial-Sense Obres Derivades 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor o autors i l'editor, i no es faci un ús comercial de l'obra original ni se'n creïn obres derivades.

La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

1a edició electrònica: desembre de 2015
Disseny: gama, sl

Catàleg de publicacions del Departament de Benestar Social i Família:
http://benestar.gencat.cat/ca/el_departament/publicacions/

Índex

1. Introducció	7
2. Catalunya: emigració i població catalana resident a l'exterior	11
3. Principis	19
4. Marc normatiu i competencial	23
5. Objectiu, subjectes i eixos	25
6. Seguiment, execució i vigència	27
7. Programes.	29
8. Annexos	35

1

Introducció

D'acord amb la realitat migratòria actual, hi ha la necessitat d'abordar de manera integral el suport institucional al fet emigratori i la consegüent mobilitat internacional dels ciutadans i ciutadanes de Catalunya. En aquest sentit, el Govern de Catalunya ha impulsat ja mesures per promoure l'ordenació de les polítiques públiques entorn del fenomen emigratori català; en són exemples l'aprovació del Projecte de Llei de la comunitat catalana de l'exterior, que institucionalitza la política de suport a la mobilitat internacional de sortida i retorn, l'enfortiment i la dinamització de les relacions entre els catalans residents a l'exterior i les seves institucions d'origen, la posada en marxa del portal Món-Cat¹ de suport, orientació i acompanyament a la mobilitat internacional o l'aprovació del Pla de ciutadania i de les migracions: horitzó 2016, que incorpora un nou eix sobre l'emigració del qual deriva el present Pla per a la mobilitat internacional (d'ara endavant, PMI).

El PMI expressa el compromís del Govern de donar suport a les polítiques públiques necessàries entorn de les noves dinàmiques migratòries, de desenvolupar-les i de donar-hi resposta d'una manera permanent. El coneixement i l'experiència adquirits en més de dues dècades de polítiques immigratòries en el desenvolupament d'actuacions de suport a l'acollida i a la integració de persones nouvingudes han estat clau en la detecció i, sobretot, en l'anticipació dels problemes per fer front a aquesta nova realitat.

Alhora, cal comptar amb els programes i els serveis que es duen a terme des de diversos departaments de la Generalitat, adreçats a col·laborar en la mobilitat de certs sectors professionals: des de l'àmbit del coneixement, amb Agaur, Icrea i Acció; des de l'àmbit formatiu i laboral, donant suport a la participació en programes europeus com l'Erasmus Plus, Horizon 2020, la Xarxa Eures i l'Euraxess i els convenis de col·laboració amb altres territoris internacionals, especialment en l'àmbit ocupacional, com per exemple amb el *Land* alemany de Baden Württemberg, o des del reconeixement de titulacions de grau superior, amb el Servei d'Acompanyament al Reconeixement Universitari (SARU). Cal tenir present, també, el treball d'assessorament i d'intermediació de sindicats i patronals, així com les accions dels casals catalans a l'exterior i el suport als retorns voluntaris a través del Programa de retorn voluntari i el Pla d'ajuda al retorn.

1. Podeu consultar el portal MónCat a: <http://www.moncat.gencat.cat>.

El PMI pot augmentar la resiliència dels emigrats, ja que enforteix les trajectòries migratòries de la població emigrada catalana a l'exterior, ja sigui les dels que es veuen forçats a marxar com a resposta a la crisi econòmica com les de les persones per a qui l'emigració ja formava part dels seus projectes vitals. Un pla de mobilitat inclusiu, que no faci diferències per raó de l'origen o arrels familiars d'aquells que han hagut de marxar, és una oportunitat per redefinir la presència catalana a l'exterior. L'assistència a l'emigració pot entendre's com una primera acció per garantir el retorn, en cas que l'emigrant així ho desitgi. En aquest sentit, el PMI s'inscriu en la lògica dels moviments circulars que la Unió Europea vol afavorir en matèria migratòria dins del seu espai. El capítol 2 d'aquest Pla inclou un apartat de dades estadístiques. Val a dir, però, que la mobilitat internacional que acompanya els processos de globalització es fa més complexa per la seva temporalitat lligada a projectes formatius i professionals i no deixa rastre estadístic. En el futur, caldrà fer un esforç per centralitzar i ordenar la informació que recullen els diferents departaments de la Generalitat implicats en el Pla per fer així un seguiment més acurat del fenomen.

En resum, el PMI recull cinc eixos de treball, ordenats en deu programes d'acció, que comporten quaranta-dues actuacions entorn de la mobilitat internacional. Aquestes actuacions es duen a terme des d'onze unitats directives de cinc departaments de la Generalitat de Catalunya: Benestar Social i Família, Empresa i Ocupació, Presidència, Economia i Coneixement, i Cultura.

Elaboració del PMI

L'abril de 2013, la conferència «L'emigració des de Catalunya: nous reptes en la gestió de la mobilitat», organitzada pel CIDOB per encàrrec de la Direcció General per a la Immigració (d'ara endavant, DGI), va permetre obrir el debat sobre la nova realitat migratòria i com afrontar aquest nou repte des de les administracions, les organitzacions i les entitats socials. Un mes després, la DGI va impulsar el procés participatiu per a l'elaboració dels principis rectors del Pla de ciutadania i de les migracions: horitzó 2016, aprovat per Acord del Govern el 22 d'abril de 2014. Aquest Pla ha recollit un canvi conceptual, i deixa endarrere les referències exclusives a les polítiques d'immigració per centrar-se en les polítiques migratòries en tot el seu abast. Es va crear el grup de treball de moviments migratoris en el qual van participar diferents departaments de la Generalitat, ens locals, l'àmbit acadèmic, sindicats, patronals, entitats del tercer sector i comunitats catalanes de l'exterior. Paral·lelament, al Parlament de Catalunya es va debatre sobre la situació de la joventut a Catalunya, i la Resolució 301/X, publicada al *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* del 31 de juliol de 2013, va instar el Govern a impulsar una verdadera política de migracions.

El PMI ha estat elaborat per la DGI, amb la col·laboració de la Direcció General de Joventut, la Secretaria d'Afers Exteriors i de la Unió Europea del Departament de la Presidència, i la Subdirecció d'Autoritzacions Inicials de Treball del Departament d'Empresa i Ocupació. En la fase final d'elaboració del PMI hi han col·laborat, a més, l'Agència per a la Competitivitat de l'Empresa, el Consorci de Formació Contínua de Catalunya, l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca, i l'Institut Català de Recerca i Estudis Avançats. També s'ha comptat amb la col·laboració del Centre d'Estudis Demo-

gràfics.² En l'última fase abans de la seva aprovació, el PMI s'ha presentat davant la Comissió Interdepartamental d'Immigració i la Taula de Ciutadania i Immigració.

El PMI ha estat aprovat pel Govern el 25 d'agost de 2015.

2. Per part de l'Andreu Domingo, sotsdirector del Centre d'Estudis Demogràfics.

2

Catalunya: emigració i població catalana resident a l'exterior

2.1. L'emigració recent

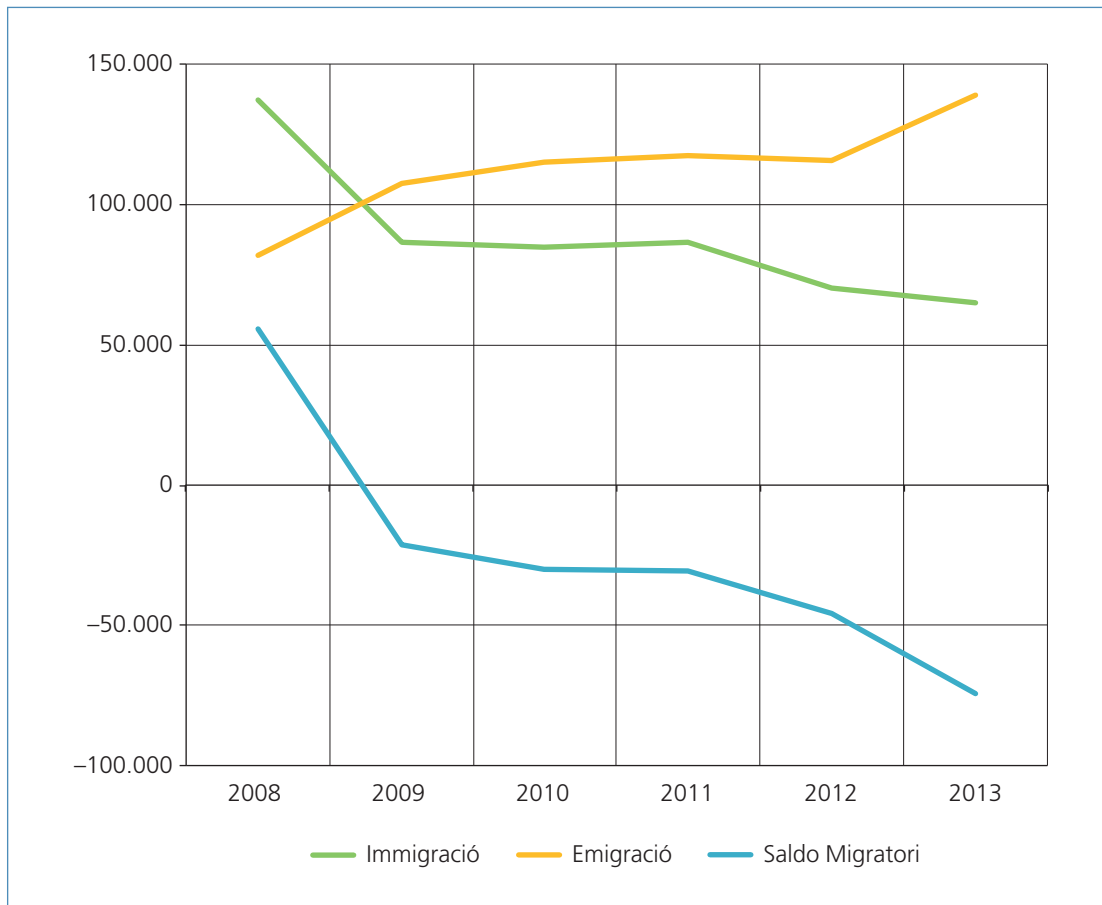
El boom migratori internacional experimentat amb l'inici del nou mil·lenni ha estat el responsable del 88,6% del creixement experimentat per la població catalana entre l'any 2000 i el 2007, passant dels 6,2 als 7,1 milions d'habitants. Amb l'arribada de la crisi econòmica a partir de 2008, la davallada sostinguda de la immigració i un augment important de l'emigració han fet que el saldo migratori esdevingui negatiu. Segons les estimacions de l'Estadística de migracions,³ en el darrer període de crisi econòmica, entre el 2008 i el 2013 es varen produir 530.125 entrades procedents de l'estranger i 675.921 sortides, amb un saldo negatiu final de -145.796 persones (gràfic 1). El primer element a tenir en compte és la tendència a l'alça de les sortides i a la baixa en les entrades, que explica que ja des de 2009 el saldo migratori passés a ser negatiu (-21.207) i que aquest no hagués deixat de multiplicar-se des d'aleshores, amb la qual cosa es va arribar a -74.013 sortides per damunt de les entrades. El saldo migratori negatiu arrossega l'evolució del total de la població, que ha passat a ser també negativa des de 2013, amb una pèrdua al voltant de 50 mil persones.

Aquests fluxos de sortida són molt diversos tant en la composició com en la cobertura del seu registre. A partir de les estimacions esmentades, sabem que, en el darrer any, de les 139 mil sortides a l'estranger: 119 mil corresponen als emigrants estrangers nascuts a l'estranger, que representen el 85,7% del total; 8.559 corresponen a espanyols nascuts a Espanya, que representen el 6,2%; 6.456 sortides són protagonitzades per estrangers nascuts a Espanya, un 4,6%, i 4.835 sortides d'espanyols nascuts a l'estranger, que corresponen a un 3,5% (gràfic 2). Aquestes xifres, però, són orientatives.

D'altra banda, podem creure que l'emigració d'espanyols nascuts a Espanya no vinculats a la recent immigració estrangera està subestimada, ja que, d'una banda, la inscripció no dona fins ara avantatges substancials als que són nacionals espanyols de naixement

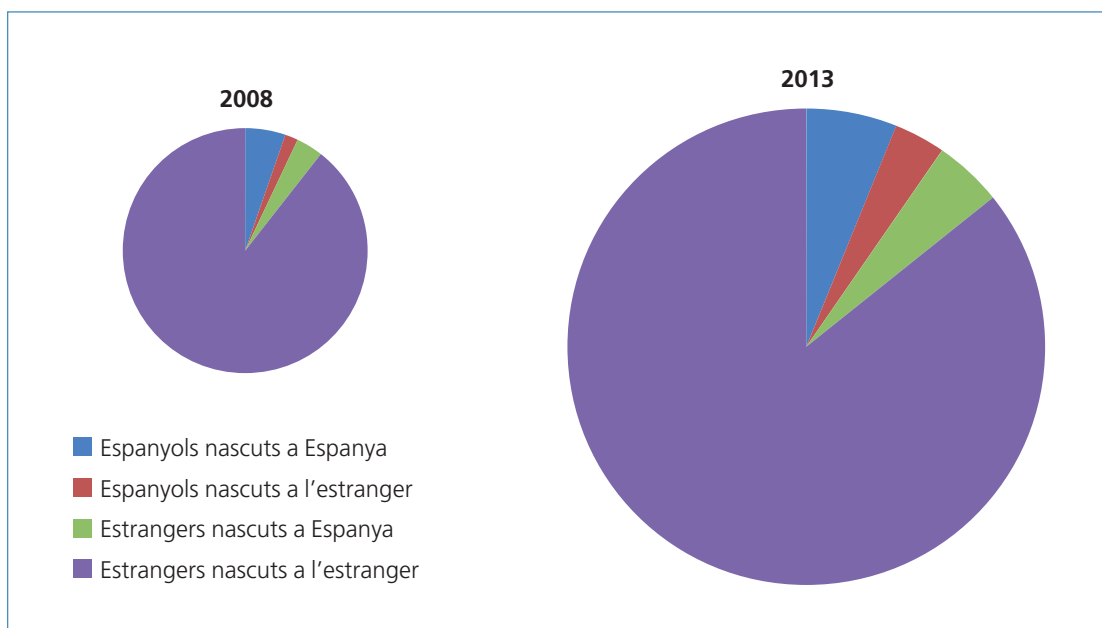
3. L'Estadística de migracions, elaborada per l'Institut Nacional d'Estadística (INE), és una estimació dels moviments migratoris amb la finalitat de corregir els biaixos que es produeixen en el registre de les altes i baixes padronals, que pren com a dades oficials els moviments migratoris a Espanya. Així doncs, les dades de les Estadístiques de variacions residencials (EVR) i les de l'Estadística de migracions (EM) que aquí s'utilitzen no coincideixen; bàsicament les segones augmenten el nombre d'emigrants i disminueixen el d'immigrants.

Gràfic 1. Migracions amb l'estranger, Catalunya, 2008-2013

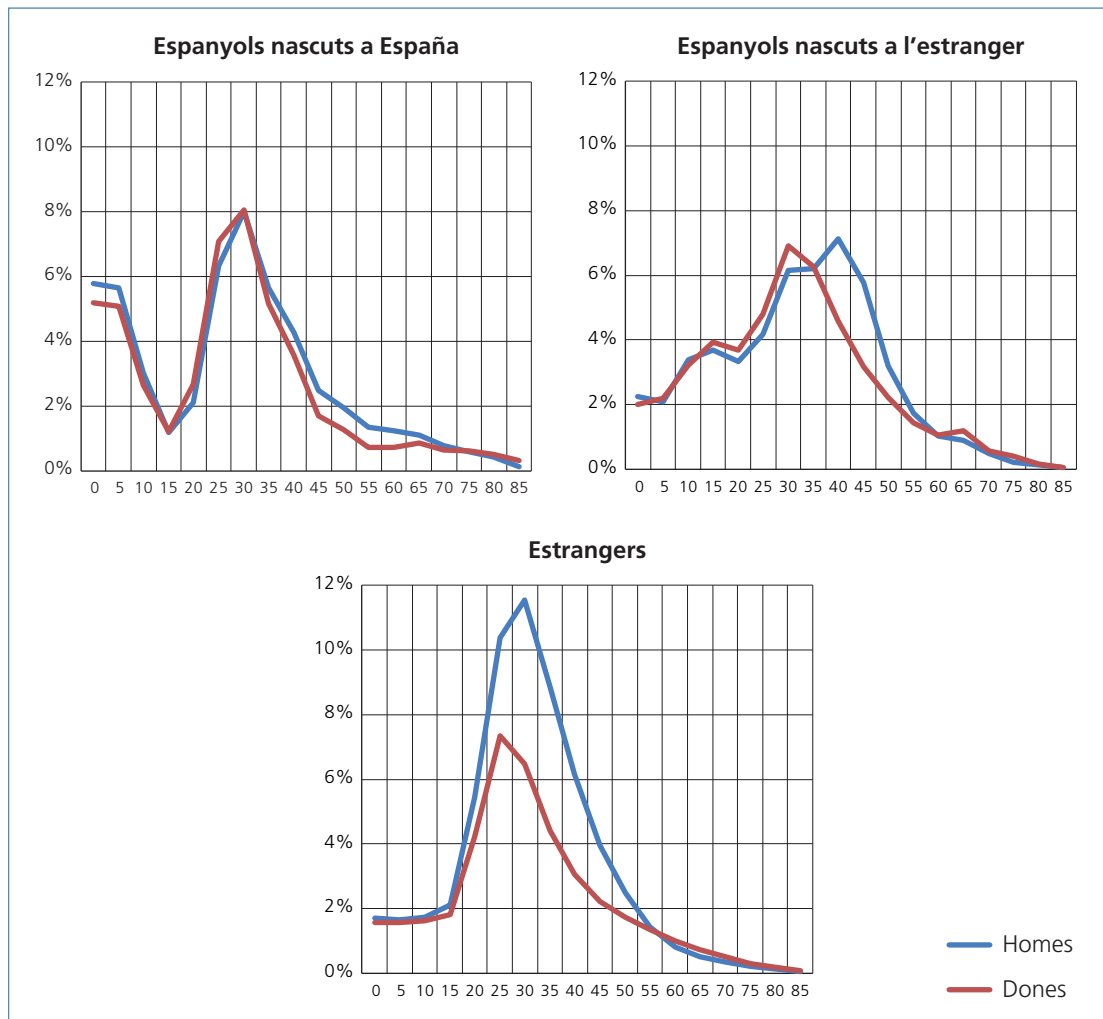
Font: Estadística de migracions, 2008-2013 (INE)

Gràfic 2. Emigració per lloc de naixement i nacionalitat, Catalunya, 2008 i 2013

Font: Estadística de migracions, 2008 i 2013 (INE)

Gràfic 3. Sortides a l'estranger per sexe i edat, segons la nacionalitat i el lloc de naixement, Catalunya, 2008-2013

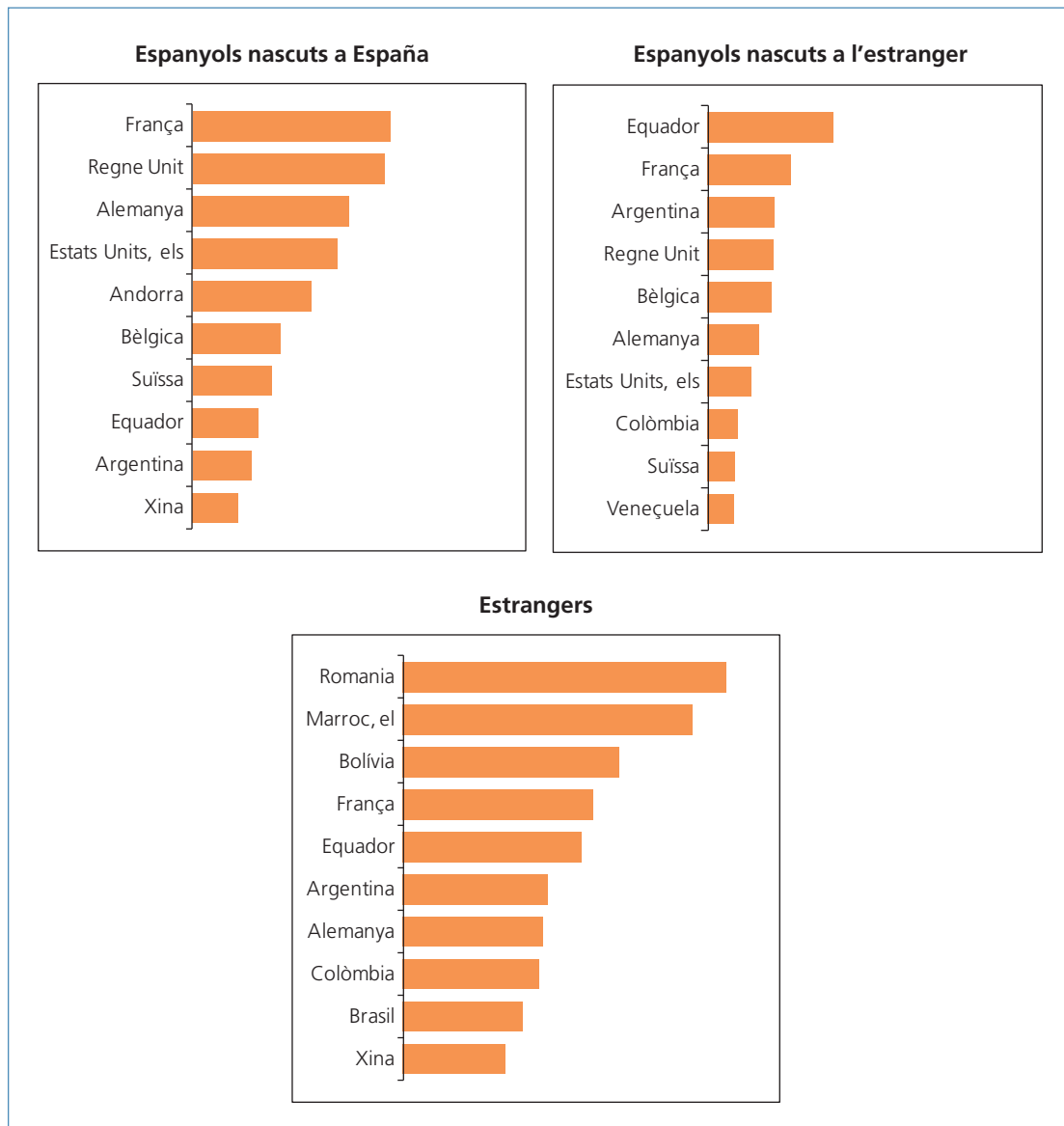
Font: Estadístiques de variacions residencials, 2008-2013

i, d'altra banda, la seva situació pot ser sovint percebuda com a provisional. Per contra, però, dins d'aquest col·lectiu, com veurem, s'inclouen els fills d'immigrants nascuts a Catalunya o a la resta d'Espanya que hagin obtingut la nacionalitat espanyola. Si ens fixem en l'evolució, els dos grups fins al moment més reduïts són els que més creixen, és a dir: el dels espanyols nascuts a Espanya i dels immigrants nacionalitzats espanyols. És raonable pensar que en el futur seguiran augmentant més ràpidament aquests dos fluxos emigratoris, mentre que el d'estrangers nascuts a l'estranger s'estabilitzi i acabi per disminuir.

La diversitat per nacionalitat i lloc de naixement dels emigrants actuals és més fàcil de copsar si s'observa el seu perfil per edats i la seva destinació (gràfics 4 i 5).⁴ Així, es pot veure clarament que: 1) hi ha més sortides d'homes que no pas de dones entre els

4. En els gràfics 4 i 5, les dades corresponen a l'Estadística de variacions residencials, ja que no es disposa de les microdades corresponents a l'Estadística de migracions per a l'any 2013, però com que l'estructura d'edats dels fluxos i les destinacions de l'EM són estimades a partir de l'EVR, el perfil, que és el que ens interessa, no variarà gaire (sí el volum, per això s'ha prescindit de la representació dels nombres absoluts).

Gràfic 4. Principals destinacions dels emigrants internacionals des de Catalunya, 2008-2013

Font: Estadístiques de variacions residencials, 2008-2013

emigrants nascuts a l'estranger que entre els nascuts a Espanya; 2) el nombre desorbitat de menors nascuts a Espanya amb nacionalitat espanyola fa suposar que és degut al fet que són descendents d'emigrants internacionals i no fills d'autòctons que ara emigrin (migracions d'arrossegament), i 3) els emigrants nacionalitzats espanyols tenen un perfil més envellit que la resta.

Així mateix, **les destinacions segons la nacionalitat i el lloc de naixement** ens mostren de manera eloqüent les diferències que es plantegen: entre els estrangers aquestes destinacions s'expliquen pel retorn i, en menor mesura, la reemigració –usualment als països que havien destacat com a receptors de l'emigració abans del segle XXI. En el primer cas, trobaríem Romania, el Marroc o Bolívia, i en el segon, França o Alemanya (a part del retorn de persones grans nascudes a aquests mateixos països que ja hi havia abans de la crisi). En

el cas dels immigrants nacionalitzats espanyols, trobem moviments de retorn (a Equador o Argentina, per exemple), però també de reemigració, com és el cas de Bèlgica o França (pel que fa a la població marroquina), o els Estats Units (població equatoriana o colombiana).

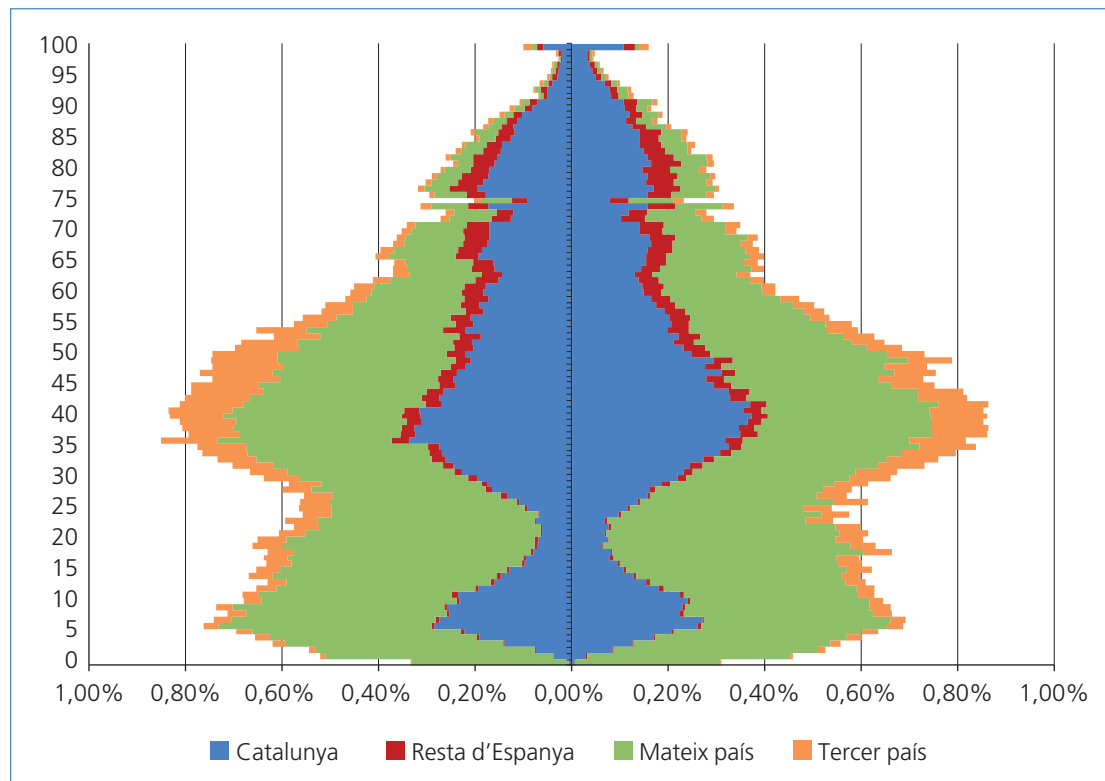
Finalment, la població espanyola nascuda a Espanya barreja destinacions on resulta majoritària l'emigració de joves no vinculats a la immigració internacional, amb les migracions d'arrossegament abans esmentades; és el cas dels quatre primers països: França, Regne Unit, Alemanya o els Estats Units.

2.2. La població catalana a l'estranger

L'emigració recent des de Catalunya està canviant la composició de la població catalana a l'estranger. Així, només en el darrer any, de l'1 de gener de 2014 a l'1 de gener de 2015, la població enregistrada ha augmentat en 20 mil persones i n'ha assolit 242 mil, i això sabent el subenregistrament significatiu del Padró d'espanyols residents a l'estranger (PERE), que és la font estadística a partir de la qual podem estimar la població catalana a l'estranger (és a dir, aquelles persones amb nacionalitat espanyola que són residents a l'estranger, i que s'empadronen i fan constar com a territori de referència algun municipi català).

Aquest augment, però, no és degut només a la població emigrada arran de la crisi econòmica. En primer lloc, tenim la població arribada en els corrents migratoris del

Figura 1. Població catalana resident a l'estranger segons el lloc de naixement, 2015

Font: Padró d'espanyols residents a l'estranger (PERE) a 1 de gener de 2015 (INE)

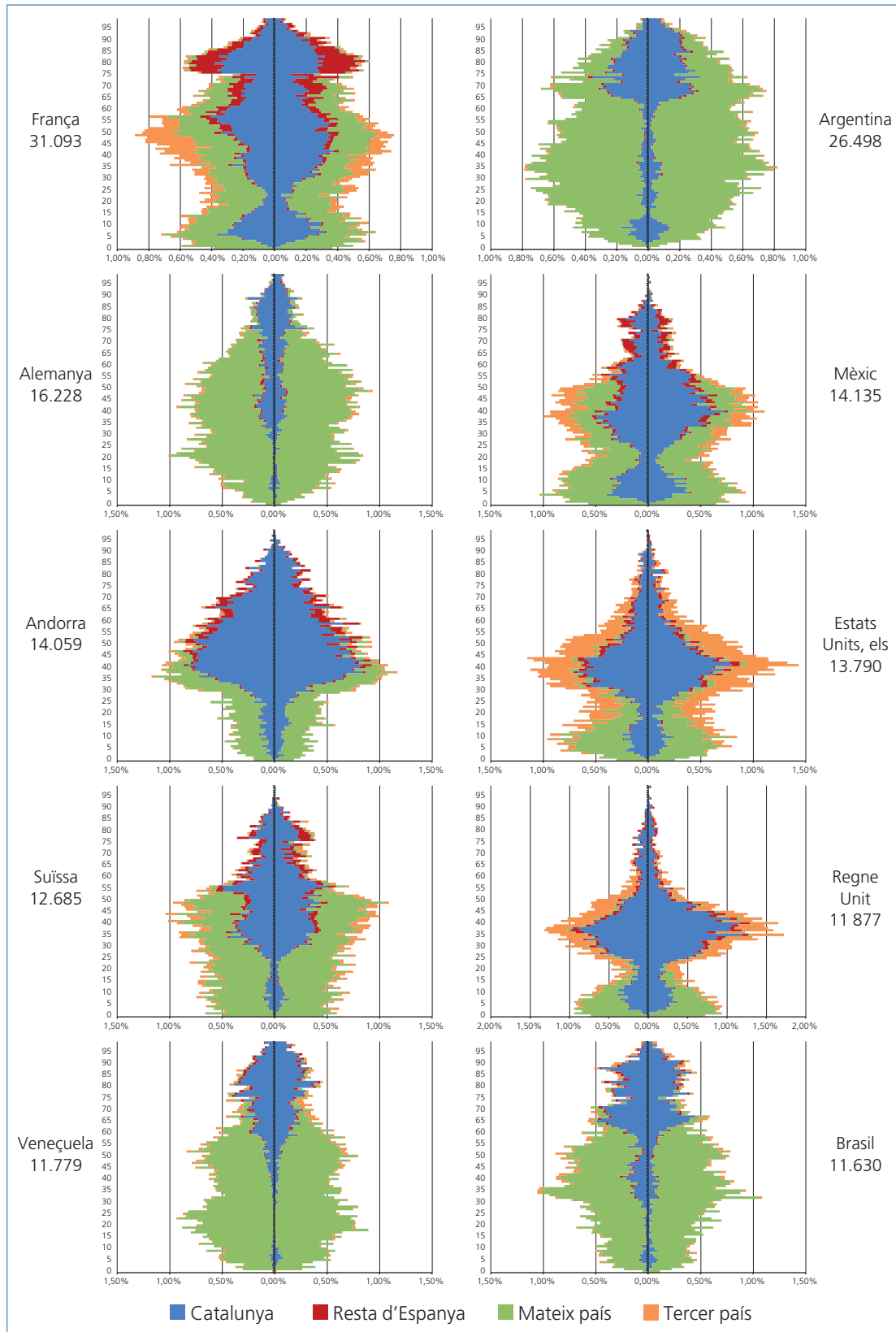
segle xx i els seus descendents. Aquest darrer grup s'ha vist incrementat de forma reveladora arran de l'aprovació de la Llei de la memòria històrica l'any 2007, que afectava bàsicament l'obtenció de la nacionalitat espanyola per als emigrats entre 1939 i 1955 (en el cas que l'haguessin perduda) i els seus descendents. En segon lloc, aquest creixement s'ha nodrit d'emigrants nascuts a l'estranger que es van nacionalitzar com a espanyols i els seus descendents (que ja podien haver nascut a Espanya o a Catalunya). I, en tercer lloc, hi ha les persones nascudes a Catalunya amb nacionalitat espanyola i que no han tingut cap mena de relació amb la immigració internacional recent.

Aquesta notable varietat de situacions, que només atenyen el lloc de naixement, explica al seu torn els canvis en la composició de la població catalana resident a l'estranger, en la diversitat dels països més representats i també en les vinculacions amb Catalunya, i, en conseqüència, en les possibles demandes que poden tenir vers l'Administració catalana. Només observant la llista dels deu països que han guanyat en el darrer any 2015,⁵ ens adonarem fàcilment d'aquesta extraordinària pluralitat: en cap d'aquests països l'increment de la població nascuda a Catalunya ha superat la meitat (població que correspondria a l'emigració recent de catalans nascuts a Catalunya). Entre els que més han augmentat el seu nombre en termes absoluts trobem representades les tres tipologies abans esmentades en els fluxos: 1) els que clarament són deguts a la Llei de la memòria històrica (com per exemple Mèxic, Veneçuela o Cuba), 2) els que representen un increment pel retorn en concordança amb el que hem vist a l'apartat anterior dels fluxos (com l'Equador, Colòmbia o Perú), i 3) els que barregen la nova emigració de catalans no vinculats a la immigració internacional recent i la reemigració o emigració d'arrossegament dels que sí que ho estaven, tot i que amb molt diversa intensitat. Així a Alemanya l'augment de l'emigració en el darrer any dels nascuts a Catalunya ha estat del 17,4%; a Gran Bretanya, del 14,8%, i als Estats Units, del 12,7%, però haurem de tenir en compte que d'aquests fluxos d'increment els menors de 18 anys (majoritàriament descendents d'immigrats estrangers) representaven el 59,8%, el 37,8% i el 28,2% respectivament. De resultes dels antics i nous moviments migratoris, així com del reconeixement de la nacionalitat espanyola als seus descendents, tenim una gran varietat de perfils de població catalana a l'exterior, com es pot apreciar en la selecció de països destinataris que hem fet per il·lustrar aquest extrem (figura 2).

Finalment, cal fer dues consideracions. En primer lloc, que part de l'augment accelerat de les inscripcions es pot donar també, de la mateixa manera que a la resta d'Espanya, pel desig de participar en les eleccions de la població espanyola resident a l'exterior –no oblidem que el PERE serveix per confegir el cens electoral. Que aquest desig, a part de la vinculació amb Catalunya que testimonia, podria incrementar-se en els propers anys. En segon lloc, cal considerar que part de l'augment de la població catalana a l'estranger, com hem vist, no està directament relacionat amb la mobilitat actual, però pot estar-ho amb la del futur, depenent de l'evolució de les condicions sociopolítiques i econòmiques, tant dels països on resideixen actualment com de Catalunya. En aquest sentit, el creixement de l'adquisició de la nacionalitat espanyola per part de la població sefardita resident a l'exterior, juntament amb les iniciatives legislatives per afavorir-la, pot constituir una altra font del creixement de la població catalana a l'exterior que caldrà tenir en compte (no exclusivament a Israel).

5. França, Argentina, Alemanya, Andorra, Mèxic, Estats Units, Suïssa, Veneçuela, Brasil i Regne Unit. Font: PERE a 1 de gener de 2014 i 2015, INE.

Figura 2. Piràmides de la població resident a l'estranger i inscrita a Catalunya, per lloc de naixement. Països amb més de 10 mil catalans enregistrats, 2015

Font: Padró d'espanyols residents a l'estranger (PERE) a 1 de gener de 2015, INE

3

Principis

A. Realitat emigratòria múltiple i d'un marcat accent laboral

La societat catalana és diversa, la qual cosa fa que el fet de l'emigració presenti característiques noves i múltiples. Un reflex d'aquesta multiplicitat són les motivacions de qui es planteja un projecte emigratori; qui l'emprèn ho fa, en gran mesura, per raons econòmiques, però no podem oblidar els qui ho fan, també, per altres motius, com per exemple els vinculats a la nova societat del coneixement o els qui ho fan per promoció professional. L'experiència sobre el terreny demostra que el perfil de ciutadà emigrant no respon, de manera exclusiva, al o a la jove professional amb un alt nivell de formació que busca oportunitats a l'exterior. Els estralls de la crisi econòmica, amb afectació a la majoria de sectors socials, han provocat la identificació, en alguns casos malauradament idealitzada, de la sortida a l'estranger com una solució a la manca d'alternatives en el món laboral local.

La qüestió d'identificar quin tipus de persona és subjecte dels programes del PMI (principi 1) es relaciona amb diverses variants d'emigració que és necessari aclarir: les persones que emigren per primer cop; les persones que reemigren, que són les que anteriorment havien emigrat a Catalunya i ara ho fan de nou a un altre país; les persones emigrades per arrossegament, és a dir, generalment infants i joves nascuts a Catalunya que formen part del nou projecte emigratori dels seus progenitors, i, finalment, les persones immigrades que retornen al seu país d'origen.

B. Emigració i immigració: dos fets interrelacionats i de llarg recorregut

Com s'ha mostrat, en termes demogràfics vivim un canvi de tendència en el comportament dels fluxos migratoris, és a dir, a causa de la forta recessió registrada a l'economia catalana hi ha hagut una davallada en l'entrada de població estrangera, i alhora un augment en la sortida de població estrangera i de població catalana cap a l'estranger, que situa així el saldo migratori negatiu. Malgrat això, ens reconeixem com a societat diversa i plural que pertanyem a un món interconnectat, la qual cosa fa que tinguem, ara i en el

futur, moviments migratoris constants d'entrada i sortida que requereixen consideració pel continu desenvolupament i cohesió social de Catalunya.

C. Vincle amb la comunitat catalana a l'exterior

El Govern de Catalunya, davant l'augment del fet emigratori els darrers anys, està apostant per bastir els mecanismes que permetin una relació sòlida entre les institucions del país i els catalans i catalanes de l'exterior que resideixen a l'estranger.

El concepte de la comunitat catalana a l'exterior respon, doncs, a la voluntat institucional de relació no només amb les entitats catalanes arreu del món, com ha succeït els darrers divuit anys, sinó també amb aquells conciutadans i conciutadanes que resideixen o tenen pensat residir a l'exterior. És responsabilitat del Govern, doncs, facilitar les eines que han de permetre als catalans i catalanes de l'exterior mantenir el vincle amb el seu país d'origen i els canals necessaris perquè puguin relacionar-se amb les seves institucions, com un col·lectiu més amb dret polític a fer-ho, amb els drets i les obligacions que corresponguin.

És en la persecució d'aquest objectiu que s'emmarca la voluntat governamental de disposar d'una llei de la comunitat catalana a l'exterior que consolidi legislativament tant les relacions entre els catalans residents a l'exterior i les institucions de Catalunya com el desenvolupament de determinades iniciatives institucionals orientades a establir el suport, el servei i l'assistència als catalans a l'exterior emmarcades en el Pla estratègic d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea 2015-2018 del Govern de la Generalitat.

Aquest plantejament general ha de ser, per obligada coherència institucional, compatible amb la integració dels catalans i catalanes de l'exterior en les seves societats d'acollida i en les entitats en les quals aquests s'organitzen, amb el benentès que la corresponent integració pot generar una riquesa de la qual la societat catalana també ha de ser beneficiària.

D. Posar al servei del país el valor que l'emigració aporta

Ens cal buscar estratègies per tal de posar al servei del país el que l'emigració pot aportar quant a enriquiment i oportunitat. Per a qui emigra, la decisió ha de ser una decisió d'oportunitats i d'avantatges personals i professionals. És per això que un dels objectius de l'acció pública ha de ser l'enfortiment i la millora de les condicions de vida dels ciutadans i ciutadanes, del teixit productiu, acadèmic i econòmic, a fi que l'emigració no esdevingui el resultat d'una necessitat davant la manca de llocs de treball o l'absència d'expectatives de desenvolupament professional a Catalunya. Entenem la mobilitat com una oportunitat per al desenvolupament de Catalunya i de les persones, si en el futur el capital humà que ha emigrat retorna a la societat catalana i a la seva economia.

E. La mobilitat internacional dins dels principis de la política econòmica

D'acord amb el marc fixat per la Unió Europea en l'Estratègia Europa 2020 i amb l'experiència que aporten els dos acords estratègics per a la competitivitat de l'economia catala-

na anteriors (2005-2007 i 2008-2011), el Govern va elaborar l'Estratègia Catalunya 2020 (ECAT 2020), un instrument per a la millora a llarg termini de la competitivitat de l'economia catalana i de l'ocupació, que estableix el full de ruta de la reactivació econòmica sobre la base de preservar el model de cohesió social. En aquest marc s'insereix la mobilitat professional i formativa que proporciona un valor afegit al currículum, a la formació i a l'experiència, i representa una oportunitat per a les persones que volen qualificar-se professionalment a l'estranger.

F. Sumar esforços institucionals

Les polítiques públiques entorn del fenomen de la mobilitat i l'emigració han de caracteritzar-se per la participació, la implicació i l'actuació coordinada de determinades unitats directives de la Generalitat, així com de les administracions locals, els agents socials i les entitats que hi treballen. L'experiència en la gestió de la política d'immigració demostra que la cooperació entre els diferents nivells de govern i agents socials és una condició essencial per a l'èxit i l'avanç de les polítiques públiques.

4

Marc normatiu i competencial

El marc jurídic de la mobilitat internacional el conformen les normes següents:

- Llei 16/2014, del 4 de desembre, d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea.
- Llei 18/1996, de 27 de desembre, de relacions amb les comunitats catalanes de l'exterior.
- Resolució 301/X, del Parlament de Catalunya, sobre la situació de la joventut, publicada al *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* del 31 de juliol de 2013.
- Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya.
- Llei 25/2002, de 25 de novembre, de mesures de suport al retorn dels catalans emigrats i llurs descendents.
- Estatut d'autonomia de Catalunya: articles 40.1, 40.4, 42.2 i 45.1.

El Parlament de Catalunya, en el debat sobre la situació de la joventut, va instar el Govern a impulsar una veritable política de migracions, i no només d'immigració, tenint en compte els canvis en els fluxos migratoris que viu Catalunya actualment.

El Govern, al Pla de ciutadania i de les migracions: horitzó 2016, aprovat per l'Acord GOV/59/2014, de 22 d'abril, expressa la voluntat d'ampliar el marc d'actuació de les polítiques migratòries, que fins a l'actualitat havien estat centrades en el suport a l'acollida i la integració de les persones immigrades. Per primera vegada s'aborda clarament el fet de l'emigració com un eix més de les polítiques de ciutadania i migració.

Altrament, es recull l'impuls del Govern en l'elaboració i l'execució del PMI actual en el Balanç 2012-2014, Estratègia Catalunya 2020 (ECAT 2020), document que defineix les línies mestres que orienten les polítiques públiques de la Generalitat cap a la millora de la competitivitat i l'ocupació, i cap a la generació d'un clima de confiança necessari per redreçar la situació econòmica i construir un model de creixement intel·ligent, sostenible i integrador, d'acord amb l'estratègia Europa 2020.

Finalment, el Pla d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea 2015-2018, aprovat per l'Acord de Govern el 12 de maig de 2015, també incorpora, dins de l'estratègia governamental en matèria d'acció exterior, el foment de la mobilitat internacional, així com l'enfortiment de les relacions entre el Govern de Catalunya i els catalans residents a l'exterior.

5

Objectiu, subjectes i eixos

L'objectiu del PMI és impulsar de manera estratègica i coordinada els programes de la Generalitat envers el fet emigratori amb els subjectes següents i d'acord amb els eixos que s'exposen a continuació.

Són subjectes dels programes del PMI les persones que gaudeixen de la condició política de catalanes i catalans, així com les persones estrangeres que hagin passat períodes de residència a Catalunya d'una durada considerable, d'acord amb els articles 7, 15.2 i 15.3 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya.⁶

Els eixos del PMI són:

- Eix 1. Impuls d'un marc normatiu en matèria de mobilitat internacional
- Eix 2. Promoció de la informació i orientació per a la mobilitat internacional
- Eix 3. Foment de l'aprofundiment i vincle a l'exterior
- Eix 4. Promoció del retorn
- Eix 5. Impuls a la plataforma informativa coordinada del suport a la mobilitat

6. La condició política dels catalans, article 7, i Drets de les persones, article 15, de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, 2006 (LO 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, DOGC núm. 4680, de 20 de juliol de 2006).

6

Seguiment, execució i vigència

Cal assenyalar que per desenvolupar l'objectiu del PMI és necessari comptar amb la complicitat, el suport i la col·laboració dels departaments implicats, els ens locals, els diferents agents socials i les entitats que treballen en aspectes que incideixen en l'àmbit de l'emigració.

Amb aquesta finalitat pertoca a la Comissió Interdepartamental d'Immigració⁷ el seguiment del PMI; alhora es crea un grup de treball en el si de la Taula de Ciutadania i Immigració amb la participació dels ens locals i d'altres persones com a experts o en representació d'agents socials o d'entitats sense afany de lucre, la funció principal de la qual és deliberar i fer propostes en relació amb la mobilitat internacional.

El seguiment del PMI es du a terme mitjançant els documents següents: el pla d'actuacions i l'informe d'execució. S'han d'elaborar un pla i un informe per cada any de vigència del PMI. La Direcció General per a la Immigració garanteix el suport tècnic i la secretaria administrativa propis del seguiment del PMI.

La vigència del PMI és de 4 anys a partir del moment en què el Govern l'aprovi.

7. Articles 28 i 29 de la Llei 10/2010, de 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i retornades a Catalunya.

7

Programes

EIX 1. IMPULS DEL MARC NORMATIU EN MATÈRIA DE MOBILITAT INTERNACIONAL

Programa 1.1. Aprovació del Projecte de Llei de la comunitat catalana a l'exterior

Departaments implicats: Departament de la Presidència mitjançant la Secretaria d'Afers Exteriors i de la Unió Europea.

Actuacions:

- a. Proposar al Parlament de Catalunya l'aprovació del Projecte de Llei de la comunitat catalana a l'exterior (responsable DPRE*).
- b. Incloure al text normatiu l'impuls transversal i coordinat de l'abordament institucional al fet emigratori (responsable DPRE).

EIX 2. PROMOCIÓ DE LA INFORMACIÓ I ORIENTACIÓ PER A LA MOBILITAT INTERNACIONAL

Programa 2.1. Facilitar informació i orientació

Departaments implicats: Departament d'Empresa i Ocupació mitjançant els òrgans competents de la Secretaria d'Ocupació i Relacions Laborals; Departament d'Economia i Coneixement mitjançant la Secretaria d'Universitats i Recerca, i Departament de Benestar Social i Família mitjançant la Direcció General per a la Immigració i la Direcció General de Joventut.

Actuacions:

- a. Assessorament i suport a les persones en processos d'intermediació (responsable DEMO/SOC).

* Aquesta sigla, així com totes les altres, les trobareu desplegadas a la pàgina 36.

- b. Assessorament i informació sobre la mobilitat internacional en l'àmbit de les polítiques de ciutadania i les migracions (responsable DBSF/DGI).
- c. Assessorament i informació sobre la mobilitat internacional juvenil en matèria d'educació, treball, associacionisme i participació (responsable DBSF/DGJ).
- d. Assessorament i informació sobre la mobilitat internacional en l'àmbit de la recerca (responsable DECO/SUR/AGAUR).
- e. Assessorament i informació sobre la mobilitat internacional a l'exterior mitjançant les delegacions del Govern de la Generalitat a l'exterior i les comunitats catalanes de l'exterior (responsables DPRE/SAEUE i DEMO/SGAIT).
- f. Disseny i desenvolupament d'iniciatives i recursos informatius de suport a la mobilitat internacional (responsables DEMO/SGAIT i DBSF/DGJ).

Programa 2.2. Promoure el suport a la mobilitat

Departaments implicats: Departament d'Economia i Coneixement mitjançant la Secretaria d'Universitats i Recerca; Departament d'Empresa i Ocupació mitjançant els òrgans competents de la Secretaria d'Ocupació i Relacions Laborals, i Departament de Benestar Social i Família mitjançant la Direcció General de Joventut.

Actuacions:

- a. Gestió de la intermediació prevista en el marc de convenis de col·laboració amb ens supranacionals (responsable DEMO/SOC).
- b. Foment, coordinació i seguiment dels acords sobre mobilitat internacional (DEMO/SGAIT i DBSF/DGJ).
- c. Promoció i gestió dels programes de mobilitat i intercanvis internacionals de caràcter laboral (responsable DEMO/SGAIT).
- d. Promoció i gestió dels programes de mobilitat internacional en el marc de la Garantia Juvenil (responsable DEMO/DGAIT/SOC, amb el suport de DBSF/DGJ).
- e. Promoció i gestió dels programes de mobilitat internacional de caràcter acadèmic, formatiu i de recerca (responsables DECO/SUR i DBSF/DGJ).
- f. Promoció i gestió dels programes de mobilitat internacional entorn del voluntariat i la participació a les entitats (responsable DBSF/DGJ).
- g. Promoció internacional de la mobilitat de personal entre centres tecnològics (responsable DEMO).

Programa 2.3. Suport a entitats, organismes i ens públics

Departaments implicats: Departament de Benestar Social i Família mitjançant la Direcció General per a la Immigració i la Direcció General de Joventut, i el Departament d'Economia i Coneixement mitjançant la Secretaria d'Universitats i Recerca.

Actuacions:

- a. Impuls i gestió d'ajuts a entitats i ens locals per a actuacions entorn de la mobilitat internacional (responsables DBSF/DGIM i DBSF/DGJ).

- b. Formació i assessorament a entitats i ens locals que promouen i/o gestionen actuacions entorn de la mobilitat internacional (responsables DBSF/DGIM i DBSF/DGJ).
- c. Capacitació a professionals per a l'orientació i l'acompanyament a les persones interessades en la mobilitat internacional (responsables DBSF/DGIM i DBSF/DGJ).
- d. Suport a les universitats i els centres de recerca en l'àmbit de la mobilitat i acollida d'estudiants universitaris i investigadors (DECO/SUR/AGAUR).

EIX 3. FOMENT DE L'APROFUNDIMENT I VINCLE A L'EXTERIOR

Programa 3.1. Interrelació entre els catalans a l'exterior i la seva organització

Departament implicats: Departament de la Presidència mitjançant la Secretaria General d'Afers Exteriors i de la Unió Europea.

Actuacions:

- a. Reconeixement i suport a les comunitats catalanes de l'exterior (DPRE/SAEUE).
- b. Foment i suport a les xarxes connectores de catalans a l'exterior (DPRE/SAEUE).
- c. Impuls de la dinamització de xarxes connectores de professionals i d'investigadors catalans a l'exterior (DEMO/SGAIT/ACCIÓ, DECO/SUR/AGAUR i DPRE/SAEUE).
- d. Foment del coneixement a Catalunya de la societat civil catalana organitzada a l'exterior (DPRE/SAEUE).

Programa 3.2. Impuls de la relació entre els catalans a l'exterior i el Govern de Catalunya

Departaments implicats: Departament de la Presidència mitjançant la Secretaria General d'Afers Exteriors i de la Unió Europea, el Departament d'Economia i Coneixement mitjançant la Secretaria d'Universitats i Recerca, i el Departament d'Empresa i Ocupació mitjançant la Secretaria d'Ocupació i Relacions Laborals.

Actuacions:

- a. Difusió i dinamització del Registre de Catalans i Catalanes Residents a l'Exterior (DPRE/SAEUE).
- b. Impuls d'actuacions i serveis sectorials d'interès o adreçats als catalans i catalanes residents a l'exterior (DPRE/SAEUE i DECO/SUR/AGAUR).
- c. Millora de l'accessibilitat i la simplificació administrativa dels serveis d'interès dels catalans i catalanes a l'exterior (responsables DPRE/SAEUE i DEMO/SGAIT).

Programa 3.3. Foment d'actuacions encaminades a enfortir les relacions entre els catalans i catalanes a l'exterior i Catalunya

Departaments implicats: Departament de la Presidència mitjançant la Secretaria General d'Afers Exteriors i de la Unió Europea; Departament de Cultura mitjançant la Direcció General de Política Lingüística; el Departament de Benestar Social i Família mitjançant la Di-

recció General de Joventut, i el Departament d'Economia i Coneixement mitjançant la Secretaria d'Universitats i Recerca.

Actuacions:

- a. Impuls i difusió d'eines i formació que facilitin l'ensenyament del català a l'exterior a través de les comunitats catalanes a l'exterior (responsables DPRE/SAEUE y DCLT/DGPL/IRL).
- b. Foment d'iniciatives educatives formals i en el temps de lleure per a la pràctica de la llengua catalana a infants i joves catalans residents a l'exterior (responsables DPRE/SAEUE i DBSF/DGJ).
- c. Foment de l'intercanvi i interrelació entre la societat civil catalana i la societat civil catalana organitzada a l'exterior (DPRE/SAEUE).
- d. Difusió i suport a l'organització d'esdeveniments de caràcter social, cultural i d'actualitat sobre la Catalunya exterior (DPRE/SAEUE).
- e. Desenvolupament d'actuacions per reforçar el seguiment de la carrera professional de personal vinculat a la recerca (DECO/SUR/AGAUR).

EIX 4. PROMOCIÓ DEL RETORN

Programa 4.1. Foment del retorn

Departaments implicats: Departament d'Empresa i Ocupació mitjançant els òrgans competents de la Secretaria d'Ocupació i Relacions Laborals i Acció, Departament d'Economia i Coneixement mitjançant la Secretaria d'Universitats i Recerca, i el Departament de Benestar Social i Família mitjançant la Direcció General de Joventut.

Actuacions:

- a. Facilitar a l'empresari l'accés a perfils professionals residents a l'exterior amb voluntat de retorn (responsable DEMO/SOC).
- b. Facilitar als residents a l'exterior la participació en processos d'intermediació a Catalunya (responsable DEMO/SOC).
- c. Facilitar oportunitats laborals en l'àmbit de la recerca a residents a l'exterior (DECO/SUR/AGAUR).
- d. Anàlisi de polítiques complementàries al retorn (responsable DBSF/DGI).
- e. Disseny i desenvolupament d'iniciatives i recursos informatius de suport a la mobilitat en la fase de retorn (responsable DEMO/SGAIT).
- f. Facilitar la creació i la implementació de projectes d'emprenedoria (responsables DBSF/DGJ i DEMO/Acció).

Programa 4.2. Suport a les catalanes i catalans retornats

Departaments implicats: Departament de Benestar Social i Família mitjançant la Direcció General per a la Immigració.

Actuacions:

- a. Foment del reconeixement de la condició de català retornat (responsable DBSF/DGI).
- b. Promoure la informació, l'orientació i el suport per a les catalanes i catalans que retornen (responsable DBSF/DGI).

EIX 5. IMPULS A LA PLATAFORMA INFORMATIVA I COORDINADA DE SUPORT A LA MOBILITAT

Programa 5.1. Impuls i gestió del portal MónCat

Departaments implicats: Departament d'Empresa i Ocupació; hi col·laboren els departaments implicats en les actuacions previstes al PMI.

Actuacions:

- a. Disseny, desenvolupament i manteniment del portal (responsable DEMO/SGAIT).
- b. Disseny i desenvolupament de material de web d'accions del PMI (responsable DEMO/SGAIT).
- c. Explotació i anàlisi de dades vinculades al portal (responsable DEMO/SGAIT).

8

Annexos

Documents de referència

CECOT. *Polítiques i mesures per afrontar el retorn: gestionar el capital humà en un context d'emigració*, estudi de la Fundació Privada Institut Industrial i Comercial. Barcelona: CECOT, 2014.

CIDOB. *L'emigració des de Catalunya: nous reptes en la gestió de la mobilitat. Relatoria de la conferència*. Barcelona: 2013.

<file:///cfspar01/PERSONALS\$/39364682K/Els%20meus%20Documents/Downloads/INFORME_RELATORIA+CONFERENCIA_abril+2012.pdf>

CONSELL ASSESSOR DE POLÍTQUES SOCIALS I FAMILIARS. «Recomanacions CAPSIF. Pla estratègic per a gestionar la mobilitat catalana». Barcelona, 2015.

DOMINGO, Andreu. «Catalunya al mirall de la immigració. Demografia i identitat nacional». *L'Avenç*. Barcelona, 2014.

GENERALITAT DE CATALUNYA. *Estratègia Catalunya 2020*. Barcelona: Departament d'Economia i Coneixement, 2012.

<http://catalunya2020.gencat.cat/web/.content/85_catalunya_2020/documents/arxius/ecat_2020.pdf>

GENERALITAT DE CATALUNYA. *Estratègia Catalunya 2020. Balanç 2012-2014*. Barcelona: Departament d'Economia i Coneixement, 2014.

<http://catalunya2020.gencat.cat/web/.content/85_catalunya_2020/documents/arxius/Balanc_ECAT_2020_2012-2014.pdf>

GENERALITAT DE CATALUNYA. *Papers de Treball. Sèrie: Creixement i factors de creixement: Efectes del canvi del cicle econòmic sobre les tendències demogràfiques*. Barcelona: Departament d'Economia i Coneixement, 2013.

<http://economia.gencat.cat/web/.content/70_economia_catalana/arxius/diversos/pt_201301.pdf>

GENERALITAT DE CATALUNYA. *Pla d'actuacions de les polítiques de joventut: horitzó 2016*. Barcelona: Departament de Benestar Social i Ciutadania, 2014.

<http://benestar.gencat.cat/web/.content/documents/arxiu/pla_nacional_de_joventut_de_catalunya/Pla_actuacio_politiques_joventut_Generalitat_horitzo_2016.pdf>

GENERALITAT DE CATALUNYA. *Pla de ciutadania i les migracions: horitzó 2016*. Barcelona: Departament de Benestar Social i Ciutadania, 2014.

<http://benestar.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematic/05immigracio/03politiques_plansactuacio/pla_ciutadania_immigracio/pcm_2013-2016.pdf>

OIM. *La emigración de profesionales cualificados: una reflexión sobre las oportunidades para el desarrollo*. Madrid: 2013.

SÁNCHEZ-MONTIJANO, Elena, i ALONSO, Xavier (ed.). *L'emigració a Catalunya, Espanya i la Unió Europea*. Barcelona: CIDOB, 2014.

Codificació de departaments i unitats directives

DPRE: Departament de la Presidència

SAEUE: Secretaria d'Afers Exteriors i de la Unió Europea

DECO: Departament d'Economia i Coneixement

SUR: Secretaria d'Universitats i Recerca

AGAUR: Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca

ICREA: Institut Català de Recerca i Estudis Avançats

DEMO: Departament d'Empresa i Ocupació

SGAIT: Subdirecció General d'Autoritzacions Inicials de Treball

SOC: Servei d'Ocupació de Catalunya

ACCIÓ: Agència per a la Competitivitat de l'Empresa

CFCC: Consorci de Formació Contínua de Catalunya

DCLT: Departament de Cultura

DGPL: Direcció General de Política Lingüística

IRL: Institut Ramon Llull

DBSF: Departament de Benestar Social i Família

DGJ: Direcció General de Joventut

DGI: Direcció General per a la Immigració